

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1

Поняття, предмет, метод та система права соціального захисту

Самостійне опрацювання теоретичних питань:

1. Сформулюйте визначення та з'ясуйте співвідношення понять «соціальний захист», «соціальна політика», «соціальне забезпечення», «соціальне страхування».
2. Назвіть основний критерій для визначення сфери соціально-забезпечувальних відносин і відмежування їх від відносин, які становлять предмет суміжних галузей права (фінансового, цивільного, трудового).
3. Які відносини, крім матеріальних, становлять предмет права соціального забезпечення?
4. Визначте співвідношення предмета права соціального забезпечення та предмета науки.
5. Проаналізуйте Закон України «Про державний бюджет України» на відповідний рік. Чи виступатиме він джерелом права соціального забезпечення?
6. Сформулюйте ваше бачення концепції соціальної держави.
7. Назвіть функції соціального забезпечення, розкрийте їх зміст.

Написання рефератів за темою:

1. Соціальне забезпечення: поняття, функції.
2. Соціально-забезпечувальні відносини та їх види в Україні.
3. Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії у сфері права соціального забезпечення

Ситуаційні задачі

Задача 1

19 лютого 2020 р., перебуваючи у щорічній відпустці, громадянин Меркулов С. втопився. На утриманні громадянки Меркулової А. (його дружина) залишилося двоє дітей: син Іван – 6 років та дочка Олеся – 1 рік. Нині громадянка Меркулова А. перебуває у відпустці у зв'язку з доглядом за дитиною до трьох років. Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на такі запитання: хто виступатиме суб'єктом на пенсію у зв'язку з втратою годувальника? До якого державного органу необхідно звернутися громадянці Меркуловій А.?

Задача 2

Полковник Кузмін Р. (50 років) прослужив 30 років у Прикордонних військах, 25 вересня 2021 р. він вийшов у відставку. Вкажіть, на який вид соціального забезпечення матиме право Кузмін Р.? До якого органу він повинен звернутися за його призначенням? Вкажіть джерело фінансування соціальних виплат, що надаються військовослужбовцям.

Задача 3

Громадянка Скачко М. займається адвокатською діяльністю. У жовтні 2021 р. вона народила дитину. Вкажіть, на який вид соціального забезпечення

має право громадянка Скачко М.? До якого органу повинна звернутися громадянка Скачко М. для його призначення? За рахунок яких джерел фінансується цей вид соціального забезпечення?

Задача 4

На підприємстві «АЗОВМАШ» Курілов С. при виконанні посадових обов'язків отримав травму. До лікарні він звернувся на наступний день. Лікар пояснив Курілову С., що він має право на матеріальне забезпечення. Вкажіть, на який вид соціального забезпечення має право громадянин Курілов С.? До якого органу повинен звернутися громадянин Курілов С. для його призначення?

Задача 5

Іванов П. був прийнятий на роботу у ресторан «СМАЧНО» поваром на умовах випробування. Під час випробувального строку він отримав опік ніг. Чи матиме право Іванов П. на матеріальне забезпечення та соціальні послуги за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності? Обґрунтуйте відповідь з посиланням на законодавство.

Тема 2

Принципи права соціального захисту

Самостійне опрацювання теоретичних питань:

1. Дайте визначення поняття «правовий принцип».
2. В чому полягає значення правових принципів?
3. Що таке принципи права соціального забезпечення та які їх ознаки?
4. Назвіть види принципів права соціального забезпечення та розкрийте їх

зміст.

5. Яку роль відіграють міжгалузеві правові принципи у правовому регулюванні суспільних відносин у сфері соціального забезпечення?
6. Перерахуйте галузеві принципи права соціального забезпечення?
7. Які принципи права належать до пенсійного забезпечення?
8. На підставі яких правових принципів здійснюється забезпечення допомога ми певних категорій людей?
9. Визначте принципи соціально-забезпечувального права.
10. Яке значення принципів, закріплених у законах, щостосуються сфери соціального забезпечення і захисту населення?

Написання рефератів за темою:

1. Поняття та види принципів права соціального забезпечення.
2. Пенсійна реформа: принципи пенсійного забезпечення.
3. Принципи соціально-обслуговуючого права.

Ситуаційні задачі

Завдання 1

У яких статтях Конституції України закріплено принципи правового регулювання соціально-забезпечувальних відносин?

У яких статтях Конституції України закріплено принципи права соціального забезпечення?

У яких інших нормативних актах закріплено принципи права соціального забезпечення?

Завдання 2

Дайте відповідь на запитання: чи можна вважати ідентичними принципи

права, керівні ідеї та основні суб'єктивні права й обов'язки.

Завдання 3

Назвіть види принципів, у чому їхня відмінність.

Завдання 4

Назвіть норми, що є гарантіями, які забезпечують дотримання принципів права соціального забезпечення.

Тема 3

Джерела і форми права соціального захисту

Самостійне опрацювання теоретичних питань:

1. Обґрунтуйте публічний або приватний характер права соціального захисту.
2. Дайте визначення терміна «джерела права соціального захисту».
3. Сформулюйте визначення терміна «форми права соціального захисту».
4. Назвіть види джерел права соціального захисту.
5. За якими критеріями здійснюється класифікація форм соціального захисту?
6. У чому виявляються єдність і диференціація джерел права соціального захисту?
7. Сформулюйте особливості джерел права соціального захисту.
8. Розкрийте роль Конституції України як джерела права соціального захисту.
9. Перечисліть основні закони у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування, що є формами правосоціального захисту.

10. Назвіть локальні нормативно-правові акти як джерела права соціального захисту.

Написання рефератів за темою:

1. Джерела права соціального захисту: загальна характеристика.
2. Міжнародно-правові акти як джерела права соціального захисту.
3. Законодавство України про соціальний захист.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Із громадянином Амулетовим О. на ВАТ «Запоріжсталь» стався нещасний випадок. У березні 2015 р. він звернувся до МСЕК для встановлення групи інвалідності. Таку інвалідність йому було встановлено. Наступний термін переосвідчення був визначений на березень 2021 р. Амулетов О. у березні 2021 р. на переосвідчення не з'явився, оскільки в грудні 2020 р. йому виповнилося 60 років і він вважав, що інвалідність його стала безстроковою.

На який термін встановлюється інвалідність? Які наслідки нез'явлення громадянина на переосвідчення МСЕК у встановлений термін? В яких випадках інвалідність встановлюється безстроково?

Задача 2

Громадянин Петров В. рятуючи від пожежі майно підприємства, на якому працював, загинув. Його сім'я звернулася за призначенням пенсії в разі втрати годувальника. Неповнолітньому братові Петрова В. було відмовлено у призначенні такої пенсії.

Які особи вважаються утриманцями? Чи правомірно відмовили братові

Петрова В. у призначенні цієї пенсії?

Задача 3

Громадянин Суслов П. звернувся до районного управління праці та соціального захисту населення із запитанням: чи має він право на допомогу як малозабезпечений громадянин, якщо живе окремо від батьків в іншому місці, в гуртожитку? Його сукупний дохід за розрахунковий період є меншим від законодавчо встановлено (стипендія), однак він навчається на юридичному факультеті Інституту управління та права ЗНТУ на платній формі навчання.

Задача 4

Громадянка Акімова А. звернулася за роз'ясненням до виконавчої дирекції Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування: «Моєму чоловікові через професійне захворювання було встановлено втрату професійної працездатності 50%. 23 лютого 2020 р. він помер. Судово-медичною експертизою було встановлено причинний зв'язок його смерті з професійним захворюванням. На день смерті чоловіка, хоч мені не виповнилось 55 років, я була вже на пенсії за віком, призначеній за 1,5 року до пенсійного віку через скорочення штатів, тобто фактично перебувала на утриманні чоловіка. Чи матиму я право на відшкодування шкоди у зв'язку зі смертю годувальника після досягнення 55-річного віку?»

Задача 5

Громадянка Карпова С. працює продавцем у магазині «Шик». З 27 лютого 2021 р. до 6 березня 2021 р. вона була відсутня на роботі у зв'язку з хворобою, про що принесла довідку від лікаря приватної поліклініки. Розглянувши цю довідку, комісія із соціального страхування відмовила їй у призначенні допомоги в разі тимчасової непрацездатності.

Чи правомірна відмова? Який порядок підтвердження тимчасової непрацездатності особи?

Тема 4

Правовідносини в сфері соціального забезпечення

Самостійне опрацювання теоретичних питань:

1. Дайте визначення поняття «правовідносини у сфері права соціального забезпечення».
2. Назвіть риси правовідносин у сфері соціального забезпечення.
3. Які існують види правовідносин у сфері права соціального забезпечення?
4. Назвіть передумови виникнення, зміни та припинення правовідносин у сфері соціального забезпечення.
5. Розкрийте зміст матеріальних, процедурних та процесуальних правовідносин у сфері соціального забезпечення.
6. Назвіть об'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення.
7. Хто є суб'єктами правовідносин у сфері соціального забезпечення?
8. Назвіть головних суб'єктів соціальної політики.
9. Яке місце в системі державних органів, що здійснюють функції з соціального забезпечення посідають органи законодавчої та виконавчої влади?
10. До компетенції якого органу виконавчої влади віднесені питання, пов'язані з реалізацією та виконанням законодавства із соціального забезпечення?
11. Назвіть державні органи, що здійснюють функції з соціального забезпечення.

12. Розкрийте повноваження Міністерства соціальної політики України.
13. Які функції здійснюють структурні підрозділи соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій?
14. Назвіть завдання Пенсійного фонду України та його регіональних органів.
15. Назвіть функції фондів соціального страхування та їхніх органів.

Написання рефератів за темою:

1. Поняття та особливості правовідносин у сфері соціального забезпечення.
2. Процедурні правовідносини у сфері соціального забезпечення.
3. Юридичні факти в праві соціального забезпечення.

Ситуаційні задачі

Задача 1

У березні 4-річний син Суислової А. отримав важку травму, через два роки був визнаний дитиною-інвалідом. Сусллова А. звільнилася з роботи для догляду за сином, який згідно з медичним висновком потребував постійного стороннього догляду. Громадянка Сусллова А. звернулася до управління праці та соціального захисту населення із заявою про призначення їй відповідної допомоги, а також до районного відділення Пенсійного фонду для призначення пенсії.

Чи є син Суислової А. суб'єктом соціально-забезпечувальних

правовідносин? Які правовідносини та між ким виникли у цьому випадку? Що є об'єктом вказаних відносин? Визначте компетенцію управління праці та соціального захисту населення.

Задача 2

У громадянки Маркіної С. у 2021 р. помер чоловік, який працював токарем на заводі. У неї залишилося двоє дітей: дочка 14 років і син – студент очної форми навчання – 20 років. Після похорону Маркіна С. звернулася до районного органу управління праці та соціального захисту населення із заявою про виплату допомоги на поховання, а також на призначення пенсії в разі втрати годувальника.

Хто в цьому випадку виступає суб'єктом права на допомогу і на пенсію? Які органи призначають допомогу на поховання і пенсію в разі втрати годувальника? Назвіть джерела фінансування виплати допомоги на поховання та пенсії занаведеною фабулою задачі.

Задача 3

Громадянинові Абрамкіну С. (вік 42 роки) було встановлено III групу інвалідності внаслідок загального захворювання. Він звернувся до районного відділення Пенсійного фонду із заявою про призначення пенсії в разі інвалідності. У пенсійному фонді заявнику відмовили, мотивуючи тим, що для призначення пенсії в разі інвалідності у нього недостатньо трудового стажу (лише 8 років), та порадили звернутися до районного управління праці та соціального захисту населення для призначення йому допомоги як малозабезпеченому, оскільки Абрамкін С. проживає сам.

Які завдання Пенсійного фонду? На які види соціального забезпечення має право Абрамкін С.?

Задача 4

Громадянин Карпов О. з 2003 р., будучи співробітником органів внутрішніх справ, працював в одній з установ МВС майстром, старшим майстром, начальником цеху. У березні 2019 р. був обраний сільським головою, де працює досі. Громадянин Карпов О. звернувся за консультацією з питання, чи зараховується роки служби в органах внутрішніх справ до стажу державної служби?

Яким законодавством передбачено, що посада сільського голови належить до державної служби? Дайте юридичну консультацію.

Задача 5

Громадянин Куркін С. отримав трудове каліцтво та був визнаний інвалідом І групи. Протягом 6 років він не міг працювати за станом здоров'я. Потім йому було встановлено ІІІ групу інвалідності. Коли Куркін С. досяг пенсійного віку, він звернувся за призначенням пенсії за віком.

Чи зарахують період інвалідності до трудового стажу, що дає право на пенсію за віком?

Задача 6

Громадянин Суслов К. працював обліковцем у колективному сільськогосподарському підприємстві (КСГП) за трудовим договором. За сумісництвом він також працював завгоспом у місцевій школі. У зв'язку з реорганізацією КСГП Сусллова К. було звільнено за скорочення штатів. Через два місяці його було звільнено і з посади завгоспа школи у зв'язку з ліквідацією такої посади. Суслов К. звернувся до служби зайнятості з заявою про реєстрацію його як безробітного і виплату допомоги у разі безробіття. У центрі зайнятості йому відмовили, мотивуючи тим, що Суслов К. працював за сумісництвом і на нього не сплачувались внески на страхування на випадок

безробіття. Суслов К. звернувся до адвоката за роз'ясненням.

Виступіть у ролі адвоката.

Задача 7

До юридичного відділу управління праці та соціального захисту надійшла низка запитань із приводу нарахування внесків на соціальне страхування:

1. Чи нараховуються страхові внески до Пенсійного фонду на благодійні виплати?

2. Чи нараховуються страхові внески на доплати і надбавки до державних пенсій працюючим пенсіонерам за рахунок підприємств, установ, організацій? А непрацюючим пенсіонерам за рахунок підприємств, а також за рахунок Пенсійного фонду?

3. Для кого встановлено пільговий тариф щодо сплати страхових внесків?

4. Чи нараховуються обов'язкові страхові внески до Пенсійного фонду на суми винагород за продаж інтелектуальної власності?

Підготуйте відповіді на запитання із посиланням на відповідне законодавство.

Задача 8

Із заявою про призначення пенсії у разі інвалідності звернувся непрацюючий інвалід II групи у віці 36 років. Причина інвалідності – загальне захворювання. Стаж роботи – 10 років і 2 роки строкової військової служби. Середній заробіток – 2600 грн. Дружина перебуває у відпустці у зв'язку з доглядом за дитиною до 3 років. Старша дочка навчається в іншому місті та отримує стипендію.

Визначте право на пенсію та її розмір.

Задача 9

Студент ЗНТУ Чулкін Б. (23 роки) навчався на IV курсі. Відпочиваючи в Карпатах, в період канікул, Чулкін Б. зламав ногу та потрапив до лікарні. По закінченні лікування комісія МСЕК визнала Чулкіна Б. інвалідом III групи.

Які умови призначення пенсії у разі інвалідності для студентів? Чи має Чулкін Б. право на пенсію у разі інвалідності? Як йому буде визначатися розмір пенсії?

Задача 10

Громадянин Вілкун С. у 2013 р. отримав трудове каліцтво і був визнаний інвалідом II групи. Повторний переогляд він повинен був пройти у квітні 2015 р. У зв'язку з хворобою дружини Вілкун С. у призначений час на переогляд не з'явився, через що йому було призупинено виплату пенсії. Переогляд Вілкун С. пройшов лише в квітні 2016 р. При повторному переогляді Вілкуна С. було переведено на III групу інвалідності.

Які умови поновлення виплати пенсії Вілкону С.? Чи зміниться розмір пенсії Вілкону С., якщо після досягнення пенсійного віку він перейде на пенсію за віком?

Задача 11

Михайлюку Владиславу (вік 41 рік) була встановлена I група інвалідності внаслідок загального захворювання. Він звернувся до районного відділення Пенсійного фонду із заявою про призначення пенсії в разі інвалідності. У Пенсійному фонді заявнику відмовили, мотивуючи тим, що для призначення пенсії в разі інвалідності у нього недостатньо трудового стажу (лише 8 років). Визначте ключові питання задачі. Ваша оцінка ситуації.

Задача 12

Перешивко працювала на сільськогосподарському підприємстві дояркою більше 25 років, але у зв'язку з нещасним випадком на виробництві стала інвалідом I групи у віці 54 роки. Проте пенсію їй призначили за віком і лише з досягненням 55 років. Перешивко звернулася до територіального органу пенсійного фонду з проханням призначити їй пенсію по інвалідності та виплатити грошову суму, яка не була виплачена протягом останнього року.

Визначте ключові питання задачі. Ваша оцінка ситуації.

Задача 13

Громадянка Цветкова у 1981 р., працюючи на посаді заступника завідувача відділом магазину, отримала травму лівої руки внаслідок нещасного випадку на виробництві. Цього ж року їй було визнано інвалідом третьої групи безстроково, у зв'язку з 15 чим їй було призначено пенсію за інвалідністю. У 2012 р. вона досягла пенсійного віку. 2014 р. Цветкова звернулася до Пенсійного фонду України із заявою про призначення їй пенсії за інвалідністю в розмірі пенсії за віком, на підставі п. 2 ст. 33 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування". Громадянка Цветкова отримувала пенсію за інвалідністю з 1981 по 2014 р., має страховий стаж 33 роки. ПФУ відмовив їй у цьому.

Визначте ключові питання задачі. Ваша оцінка ситуації.